

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Európai minimáljövedelem és szegénységi mutatók (saját kezdeményezésű vélemény)

(2014/C 170/04)

Előadó: **Georgios DASSIS**

Társelőadó: **Seamus BOLAND**

2013. február 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Európai minimáljövedelem és szegénységi mutatók

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2013. november 20-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. december 10-én és 11-én tartott 494. plenáris ülésén (a december 10-i ülésnapon) 155 szavazattal 93 ellenében, 12 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A válság negatív társadalmi és gazdasági következményei és a strukturális reformok hiánya – aminek következményei közé tartozik a szegénység és a kirekesztés növekedése Európában, az öregedő népesség, a migrációs áramlások fokozódása és az euroszkepticizmus terjedése –, rendkívül sürgőssé tesz egy olyan politikai paradigma bevezetését, amely képes a szolidaritás és az európai szociális vívmányok alapvető értékeinek a megerősítésére.

Ennek kapcsán az EGSZB

1.2 úgy véli, hogy egy ennyire kritikus helyzetben az európai minimáljövedelem bevezetése hozzá fog járulni a gazdasági, társadalmi és területi kohézió biztosításához, az alapvető személyiségi jogok védelméhez, a gazdasági és társadalmi szintű célkitűzések egyensúlyának szavatolásához, valamint a források és a bevételek igazságos újraelosztásához;

1.3 rámutat arra, hogy az EGSZB szervein belül lényeges vitát folytattak, és hangsúlyozza, hogy az Európai Unióban sürgősen megfelelő minimáljövedelmet kell garantálni egy keretirányelv révén, amelynek célja a szegénység hatékony leküzdése a munkaerő-piaci hozzáférés elősegítésével, ahogy azt a Régiók Bizottsága⁽¹⁾ és többféle szegénységellenes szervezet⁽²⁾ is sürgette, valamint kéri, hogy az Európai Bizottság az Európai Parlament⁽³⁾ 2011. évi állásfoglalására adott válaszként indítson összehangolt tevékenységet.

1.4 kéri, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg, miként lehet finanszírozni egy európai minimáljövedelmet, különös tekintettel egy megfelelő európai alap létrehozásának kilátásaira;

1.5 több intézkedést kér az Európa 2020 stratégiában a foglalkoztatással, szegénységgel és a társadalmi kirekesztéssel kapcsolatosan megfogalmazott célkitűzések tényleges elérése érdekében. Ezeknek az intézkedéseknek magukban kellene foglalniuk a következőket: 1) a horizontális foglalkoztatási célkitűzések további figyelembevétele; 2) célkitűzések meghatározása a szegénységre és társadalmi kirekesztésre vonatkozó összetett mutató alkotóelemeit képező három mutató csökkentési aránya tekintetében; 3) európai és nemzeti részcélok kitűzése olyan csoportok tekintetében, amelyeknél a szegénység kockázata nagyobb, mint az össznépeségben – például gyermekek és egyszülős háztartások – illetve a szegénységben élő munkavállalók számára; 4) annak megvizsgálása, hogy a tagállamok milyen módon számolják ki a szegénységi szinteket és tűzik ki nemzeti céljaikat, valamint 5) annak elérése, hogy a tagállamok megújítsák vállalásaikat, hogy a minden egyes tagállam által tett kombinált erőfeszítések lehetővé tegyék az Európai Unió globális célkitűzéseinek elérését;

1.6 a nemzeti reformprogramokban (NRP), a nemzeti szociális jelentésekben (NSR) és a pénzügyi konszolidációs csomagokban szereplő intézkedések hatékony társadalmi hatásvizsgálatát szorgalmazza, hogy ezek ne súlyosbítsák a szegénységet és a társadalmi kirekesztést, valamint hogy biztosítva legyen a civil társadalom fokozott részvétele az NRP-k és az NSR-ek kidolgozásában;

⁽¹⁾ A Régiók Bizottsága véleménye: „A szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai platformja”, HL C 166., 2011.6.7., 18. o. Lásd a 19. és 7. pontot.

⁽²⁾ Ilyen szervezet pl. az ATD–Negyedik Világ, az Európai Szegénységellenes Hálózat (EAPN), a Hajléktalanokkal Foglalkozó Nemzeti Szervezetek Európai Szövetsége (FEANTSA) és az Emmaus európai szekciója.

⁽³⁾ Az Európai Parlament 2011. november 15-i állásfoglalása a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai platformjáról (2011/2052(INI)) HL C 153E., 2013.5.31., 57–78. o.

1.7 szorgalmazza, hogy hatékonyabban kövessék nyomon a szegénység és a társadalmi kirekesztés súlyosbodását, és felkéri az Európai Bizottságot, hogy – minden egyes alkalommal, amikor szükség van rá –, fogalmazzon meg társadalmi befogadással kapcsolatos országspecifikus ajánlásokat az NRP-k és NSR-ek értékelésekor. Ugyanezt kellene tenni az Európai Bizottságtól, az Európai Központi Banktól vagy a Nemzetközi Valutaalaptól rendkívüli támogatásban részesülő, kedvezményezett országok esetében;

1.8 hangsúlyozza, hogy a tisztességes munkahely a legjobb garancia a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen, és sürgeti, hogy az Európai Bizottság a tagállamok közreműködésével hajtsa végre a Növekedési és Munkahely-teremtési Paktum intézkedéseit a növekedés, versenyképesség és munkahelyteremtés ösztönzése érdekében. Üdvözli Antonio Tajani biztos arra irányuló szándékát, hogy ipari paktumot hozzon létre, ezáltal erősítve az EU-ban működő ipart és annak munkahely-teremtési képességét;

1.9 külön hangsúlyozza annak jelentőségét, hogy az egész életen át tartó tanulásban fokozottan részt vegyenek a munkavállalók, a munkanélküliek és az összes veszélyeztetett társadalmi csoport, valamint hogy növeljék a szakképzések és az új készségek elsajátításának színvonalát, ami gyorsabb munkaerő-piaci integrációhoz vezethet, növelheti a termelékenységet, és segíthet a polgároknak abban, hogy jobb munkahelyeket találjanak.

2. Háttér

2.1 A garantált minimáljövedelem olyan jövedelemtámogatás, amely nem járulékfizetésen alapul, és biztonsági hálót nyújt a társadalombiztosítási kifizetésekre nem jogosult személyek számára.⁽⁴⁾ A szegénységgel szembeni utolsó védőbástyaként elválaszthatatlan azon személyek méltó élethez való jogától, akik nem rendelkeznek másféle eszközzel saját és az általuk eltartottak jövedelmének biztosításához.⁽⁵⁾ A „garantált minimáljövedelem” fogalmát nem szabad ösztetvesztetni a „minimálbér”-rel, amelyet kollektív szerződésekből vagy jogszabályokban rögzítenek.

2.2 A munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi charta (1989.)⁽⁶⁾ 10. cikkének (2) bekezdése értelmében a munkaerőpiacon kívül rekedt és megfelelő megélhetési eszközökkel nem rendelkező személyek jogosultak „a szükséges erőforrásokra és a szociális segélyre”.

2.3 Az Európai Unió Alapjogi Chartája (2000), amely az új reformszerződés részeként jogilag kötelező érvényű, az első cikkben kimondja, hogy „[a]z emberi méltóság sérthetetlen. Tiszteletben kell tartani, és védelmezni kell.” Leszögezi továbbá, hogy „[a] társadalmi kirekesztés és a szegénység leküzdése érdekében az Unió [...] elismeri és tiszteletben tartja a jogot a tisztességes megélhetést célzó szociális támogatásra és lakástámogatásra mindazok esetében, akik nem rendelkeznek az ehhez elégséges pénzeszközökkel” (34. cikk, 3. bekezdés).

2.4 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (153. cikk (1) bekezdés h) pont) engedélyezi az Uniónak, hogy a tagállami fellépések támogatása és kiegészítéseképpen jogszabályokat fogadjon el a munkaerőpiacról kirekesztett személyek integrációja terén. Az Uniónak politikái és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során figyelembe veendő elvárásai között a Szerződés horizontális szociális záradéka (9. cikk) többek között a foglalkoztatás magas szintjének előmozdítását, a megfelelő szociális biztonsági biztosítását és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet említi.

2.5 A 92/441/EGK tanácsi ajánlás⁽⁷⁾ arra kérte a tagállamokat, hogy ismerjék el az elégséges és megbízható forrásokra és juttatásokra való alapvető jogot, és ennek megfelelően alakítsák át szociális védelmi rendszereiket, illetve tűzzenek ki közös végrehajtási kritériumokat, mindazonáltal egy uniós szintű küszöbérték meghatározása nélkül.

2.6 A 2008. évi európai bizottsági ajánlás⁽⁸⁾ úgy véli, hogy a megfelelő jövedelemtámogatás az aktív befogadás három pillérének egyike, és hangsúlyozza, hogy a kedvezményezettnek rendelkezésre kell állniuk a munkaerőpiac, képzések vagy más társadalmi befogadási intézkedések számára.

⁽⁴⁾ Más ilyen jellegű politikák: a) általános alapjövedelem vagy integrációs jövedelem, azaz egy állandó, egységesen megállapított összegű, rendszeres időközönként kifizetett juttatás a felnőtt polgárok számára, függetlenül azok gazdasági/társadalmi helyzetétől vagy munkaképességétől, valamint b) negatív jövedelemadó a határadókulcs koncepciója alapján.

⁽⁵⁾ Hugh FRAZER és Eric MARLIER. *Minimum Income Schemes Across EU Member States*, [Minimáljövedelmi rendszerek az uniós tagállamokban, összefoglaló jelentés, a társadalmi befogadással foglalkozó független nemzeti szakértők uniós hálózata] Európai Bizottság, A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága, 2009. október.

⁽⁶⁾ Az Európai Közösségek Bizottsága, *Közösségi charta a munkavállalók alapvető szociális jogairól*, Luxemburg, Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 1990.

⁽⁷⁾ A szociális védelmi rendszerekben az elégséges forrásokra és szociális segélyre vonatkozó közös kritériumokról szóló, 1992. június 24-i, 92/441/EGK tanácsi ajánlás, HL L 245., 1992.8.26., 46–48. o.

⁽⁸⁾ Az Európai Bizottság ajánlása (2008. október 3.) a munkaerőpiacról kiszorultak aktív befogadásának elősegítéséről (az értesítés a C (2008) 5737. számú dokumentummal történt), HL L 307., 2008.11.18., 11–14. o.

2.7 A szegénység és társadalmi kirekesztés leküzdése a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai platformját létrehozó Európa 2020 stratégia egyik kiemelt célja.⁽⁹⁾ A stratégia első alkalommal fogalmazza meg azt a célt, hogy 2020-ra legalább 20 millióval kevesebb embert sújtsjon a szegénység és a társadalmi kirekesztés. Ennek mérésére három mutatót ötvöztek, melyek a következők: szegénységi kockázat (a meghatározás szerint azoknak az embereknek az aránya, akik jövedelme nem éri el a nemzeti mediánjövedelem 60%-át), súlyos anyagi nélkülözés (források hiánya jegyzékben felsorolt konkrét javak alapján), valamint igen alacsony munkaintenzitás (munkanélküli háztartás).⁽¹⁰⁾ Az EGSZB üdvözölte ezt az elkötelezettséget és hangsúlyozta, hogy az uniós politikáknak nem szabad növelniük a szegénység kockázatát.⁽¹¹⁾

2.8 Az Európa 2020 stratégiában a szegénység és a társadalmi kirekesztés csökkentésére kitűzött kiemelt cél létszámban megadott csökkentésen alapul, amivel eltér a többi kiemelt cél megközelítésétől:⁽¹²⁾ a többi célt arányszámban határozták meg, ami megkönnyíti a tagállamok azon feladatát, hogy százalékarányban ugyanazt a szintet ériék el.

2.9 A tagállamok maguk döntenek arról, hogy miként határozzák meg nemzeti céljaikat és az azok eléréséhez alkalmazott megközelítéseket. A nemzeti célok összege azonban messze elmarad az Európa 2020 stratégiában kitűzött, 20 millió főre vonatkozó céltól: a becslések szerint az Európa 2020 stratégia kiemelt célja és a nemzeti célok összege között 5–8 milliós szakadék van.⁽¹³⁾ Emellett számos NRP nem fejt ki világosan a szegénységgel kapcsolatos cél elérésének módját, és nem említi megfelelő intézkedéseket a társadalmi befogadásra.⁽¹⁴⁾ Az Európai Bizottságtól, az EKB-től vagy az IMF-től rendkívüli támogatásban részesülő országokkal szemben nem elvárás, hogy speciális NRP-eket nyújtsanak be:⁽¹⁵⁾ csupán az egyes egyetértési megállapodásokban megállapított feltételeknek megfelelő módon kötelesek elszámolni, márpedig azok a megállapodások nem tartalmazzák a szegénység és társadalmi kirekesztés csökkentését célzó intézkedéseket.

2.10 Az Európai Parlament 2010. évi állásfoglalása⁽¹⁶⁾ – határozottabb uniós ajánlásokat szorgalmazva – arra kéri a tagállamokat, hogy vezessenek be a nemzeti mediánjövedelem 60%-ának megfelelő minimumjövedelmet biztosító rendszereket. A 2011. évi állásfoglalás⁽¹⁷⁾ pedig azt sürgeti, hogy az Európai Bizottság indítson konzultációt egy, a megfelelő minimáljövedelemre vonatkozó jogalkotási kezdeményezés lehetőségéről.

3. Szegénység, társadalmi kirekesztés és munkanélküliség az EU-ban

3.1 Az EGSZB szerint a szegénység az emberi jogok megsértése, ami különösen szükségessé teszi a további erőfeszítéseket az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikkének (3) bekezdésében kitűzött célok elérése érdekében. A szegénység legyőzése egy egész Európát átfogó feladat.

⁽⁹⁾ „Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája”, COM(2010) 2020 final, Brüsszel, 2010. március 3.

⁽¹⁰⁾ E mutatók ötvözetével feltárható „a szegénység vagy a kirekesztés kockázatának kitett” általános célcsoport, ami azt jelenti, hogy bárki, akivel kapcsolatban teljesül az egyik említett kritérium, ebbe a kategóriába tartozik, és csak egyszer veszik figyelembe.

⁽¹¹⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „A szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai platformja – A szociális és területi kohézió európai keretrendszere”, COM(2010) 758 final, HL C 248., 2011.8.25., 130–134. o.

⁽¹²⁾ A foglalkoztatás, oktatás, éghajlatváltozás, K+F terén arányszámban határozták meg a célokat, ami lehetővé teszi, hogy a tagállamok hasonló nemzeti százalékos célokat tűzzenek ki.

⁽¹³⁾ Az Európai Bizottság jelentése: „Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában”, 2012.

⁽¹⁴⁾ *Assessment of Progress towards the Europe 2020 social inclusion objectives: Main Findings and Suggestions on the Way Forward*, [Az Európa 2020 stratégia társadalmi befogadásra vonatkozó céljainak elérése érdekében tett lépések értékelése: A legfontosabb észrevételek és javaslatok a haladás útján], Frazer, Hugh és Marlier, Eric, a társadalmi befogadással foglalkozó független nemzeti szakértők uniós hálózata, Európai Bizottság, 2011.

⁽¹⁵⁾ *Guidance for the National Reform Programmes* [Útmutató a nemzeti reformprogramokhoz], Európai Bizottság, 2012. január 18.

⁽¹⁶⁾ Az Európai Parlament 2010. október 20-i állásfoglalása a szegénység elleni küzdelemben a minimáljövedelem szerepéről és Európában a befogadó társadalom előmozdításáról 2010/2039(INI), HL C 70E., 2012.3.8., 8–18. o.

⁽¹⁷⁾ Lásd a 3. lábjegyzetet.

3.2 A strukturális reformok hiánya és a válság 2008 óta több országban is megnövekedett szegénységi kockázathoz, társadalmi kirekesztéshez és a munkaerőpiacról való kiszoruláshoz vezetett: ⁽¹⁸⁾ a legfrissebb Eurostat-adatok ⁽¹⁹⁾ megerősítik, hogy az Európai Unió népességének 24,2%-a – azaz 119,7 millió fő – van kitéve a szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázatának. ⁽²⁰⁾ A százalékos arány 2011-ben 19 tagállamban emelkedett, 2008 és 2011 között pedig a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés által érintett személyek száma 4 millióval nőtt. 2008 óta az a három mutató is romlott, amelyekből „a szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázata” összeáll: jelenleg a szegénységi kockázat mutatója 17%-on, a súlyos anyagi nélkülözésé 9%-on, az igen alacsony munkaintenzitású háztartásban élők 10%-on áll. Számos országban a szegények még mélyebb szegénységbe süllyednek. ⁽²¹⁾

3.3 A gyermekek (18 év alatti fiatalok) képezik – 27,1%-os rátával – az egyik olyan csoportot, amelyik az összlakosságnál nagyobb mértékben ki van téve a szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázatának. ⁽²²⁾ Néhány országban viszonylag magas a 65 évnél idősebbek szegénységi kockázata. ⁽²³⁾

3.4 A jövedelmkülönbségek és társadalmi egyenlőtlenségek mind a tagállamokon belül, mind az államok és régiók között egyre nagyobbak, amelyeket a válság csak súlyosbított. ⁽²⁴⁾ Továbbá a már a válság előtt is hátrányos helyzetű népcsoportok még inkább azokká válnak. ⁽²⁵⁾

3.5 A válság a szegénységnek olyan formáira is rávilágít, mint a „hajléktalanság”, az energiaszegénység, a pénzügyi kirekesztés (az alapvető banki szolgáltatásokhoz és hitelhez való hozzáférés hiánya) és a háztartások nagyfokú eladósodása, míg a nők a férfiaknál nagyobb mértékben ki vannak téve a társadalmi kockázatoknak. Ezzel egyidejűleg a legsérülékenyebb népcsoportokat, mint az idősek (különösen a rendkívül magas életkorú személyek és az idős nők), a fogyatékkal élők, a tartósan súlyos betegek, az egyszülős háztartások, az alacsony jövedelmű családok, a bevándorlók és bizonyos nemzeti kisebbségek (pl. a romák), aránytalanul nagymértékben sújtják a nélkülözés különböző formái.

3.6 A foglalkoztatás és a szociális helyzet az Európai Unióban kritikus szintet ért el. A munkanélküliség folyamatosan nő: 2013 januárjában 26,2 millió főt, azaz a gazdaságilag aktív uniós népesség 10,8%-át (illetve 19 millió főt, azaz az euróövezet aktív népességének 11,9%-át) érintett, és a háztartások gazdasági helyzete aggasztó. ⁽²⁶⁾ A fiatalok munkanélkülisége Európai Unió-szerte rekordszinteket ért el: a munkaképes korban lévő fiatalok 23,6%-a munkanélküli, és alighanem egyre hosszabb időszakokra az is marad.

3.7 Az EGSZB-t komolyan aggasztja, hogy egyre több a szegény azok között is, akik dolgoznak. Ennek hátterében többek között a bizonytalan munkahelyek és alacsony bérek térnyerése áll. 2011-ben a foglalkoztatottak 8,9%-a élt a szegénységi küszöb alatt, és ők tették ki a szegénység kockázatának kitett, munkaképes korban lévő felnőttek egyharmadát. ⁽²⁷⁾

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB több véleményben ⁽²⁸⁾ is állást foglalt a minimáljövedelemhez és a szegénységhez közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódó kérdésekről, és megfelelő ajánlásokat fogalmazott meg. Az 1989-ben megfogalmazott megjegyzések és ajánlások ⁽²⁹⁾ – a válság súlyos hatására való tekintettel – mára rendkívül aktuálissá váltak. Az EGSZB támogatja többek között „a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai platformját”, és úgy véli, hogy a nyitott koordinációs módszer (OMC) a horizontális szociális záradékkal együtt hozzájárulhat a minimáljövedelem biztosításához, illetve a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemhez.

⁽¹⁸⁾ „A demográfiai és társadalmi trendek alakulása: a szociálpolitikák szerepe a befogadásban, a foglalkoztatásban és a gazdaságban” című, európai bizottsági szolgálati munkadokumentum, SWD(2013) 38 final, első rész.

⁽¹⁹⁾ Eurostat, 2013. Legfontosabb mutatók, t2020_50. t2020_51. t2020_52. t2020_53, 2013. október 3-án frissített változat.

⁽²⁰⁾ A legmagasabb ráták Bulgáriában (49%), Romániában és Lettországon (mindkettőben 40% körül), Litvániában (33%), Görögországban és Magyarországon (mindkettőben 31% körül) és Olaszországban (28,2%) figyelhetők meg.

⁽²¹⁾ Európai Bizottság, *Social Europe: Current Challenges and the Way Forward* [Szociális Európa: Aktuális kihívások – hogyan tovább?], a szociális védelemmel foglalkozó bizottság éves jelentése, (2012.).

⁽²²⁾ Lásd a 18. lányszöveget.

⁽²³⁾ Ugyanott.

⁽²⁴⁾ *Benchmarking Working Europe* [Az európai munkafolyamatok teljesítményértékelése], Európai Szakszervezetek Szövetsége (ETUC) és Európai Szakszervezeti Intézet (ETUI), 2013.

⁽²⁵⁾ Eurofound, *Quality of Life in Europe: Impacts of the Crisis, 3rd European Quality of Life Survey* [Az életminőség Európában: A válság hatásai, 3. európai életminőségi felmérés], Luxemburg, 2012.

⁽²⁶⁾ *EU Employment and Social Situation Quarterly Review* [Az EU negyedéves kiadványa a foglalkoztatási és társadalmi helyzetről], 2013. március.

⁽²⁷⁾ Lásd a 21. lányszöveget.

⁽²⁸⁾ Lásd: HL C 44., 2011.2.11., 23–27. o. HL C 166, 2011.6.7., 18–22. o. HL C 24, 2012.1.28., 35–39. o. HL C 318., 2009.12.23., 52–56. o. HL C 48., 2011.2.15., 57–64. o. HL C 44., 2011.2.11., 90–98. o. HL C 44., 2011.2.11., 34–39. o. HL C 318., 2011.3.31., 43–49. o. HL C 132., 2011.3.31., 26–38. o. HL C 128, 2010.5.18., 10–17. o.

⁽²⁹⁾ HL C 221., 1989.8.28., 10–15. o.

4.2 Egy minimáljövédelmi rendszer bevezetésének égető szükségességét hangsúlyozták az EGSZB által, véleménye kidolgozása idején szervezett nyilvános meghallgatáson⁽³⁰⁾ is, amely szakértőket és elkötelezett személyiségeket gyűjtött egybe annak érdekében, hogy vitát folytassanak a szegénység mértékének csökkentéséről és az európai minimáljövédelmi rendszer elfogadása előtt álló akadályok elhárításáról.

4.3 A szegénység és a társadalmi kirekesztés⁽³¹⁾ sokrétűsége miatt erősebb társadalmi vetületre van szükség az uniós kormányzásban: a társadalmilag fenntartható makrogazdasági politikák előfeltételei a válságból való kilábalásnak és a társadalmi kohézióknak. A tartós szegénység és kirekesztés árt a gazdaságnak, mivel felemészti a rendelkezésre álló jövedelmet és a keresletet, aláássa a versenyképességet és megterheli az államháztartásokat.

4.4 Ennek tudatában az EGSZB meggyőződése, hogy felül kell vizsgálni a prioritásokat és a szakpolitikákat, különös tekintettel a monetáris politikákra, ideértve a Stabilitási és Növekedési Paktumot, a verseny- és külkereskedelmi politikát, de a pénzügyi és fiskális politikát is.

4.5 Az EGSZB üdvözlöi a 2013. február 20-i, frissített szociális beruházási csomagot,⁽³²⁾ amely a helyi, regionális és nemzeti szinten jelentkező szociális szükségleteken alapuló, hatékony és megfelelő jövedelemtámogatás kidolgozását, és olyan referencia-költségvetések kidolgozását kéri a tagállamoktól, amelyek tartalmazzák az adott méretű és összetételű családnak egy adott szintű életmód folytatásához szükséges termékek és szolgáltatások listáját, valamint azok becsült költségvetését havi vagy éves lebontásban.

4.6 Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy gyorsítsa fel ígéreteinek⁽³³⁾ teljesítését, tehát támogassa a tagállamok tevékenységeit azáltal, hogy nyomon követi az aktív befogadásra irányuló reformokat, a referencia-költségvetésekre irányuló módszert dolgoz ki, és felügyeli a jövedelemtámogatás megfelelőségét az említett referencia-költségvetések alkalmazása során, amint ezeket a tagállamokkal együttműködésben sikerült kidolgozni.

4.7 Az EGSZB határozott meggyőződése, hogy a szegénység csökkentéséhez és a társadalmi kirekesztés elkerüléséhez a legjobb járható út, ha újraindítjuk a növekedést, fellendítjük a versenyképességet és az európai vállalkozások számára kedvező keretfeltételeket teremtünk (például úgy, hogy elhárítjuk a túlzott adminisztratív terheket és hozzáférést biztosítunk a finanszírozáshoz) annak érdekében, hogy a vállalkozások képesek legyenek kibővíteni és munkahelyeket teremteni a megfelelő készségekkel rendelkezők számára.

4.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a figyelmet az élethosszig tartó tanulási programokra kell összpontosítani, amelyek kulcsfontosságú szerepet töltenek be a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben a foglalkoztatási lehetőségek, valamint a tudáshoz és a munkaerőpiachoz való hozzáférés növelésével. Fontos növelni a munkavállalók, a munkanélküliek és az összes kiszolgáltatott társadalmi csoport részvételét az élethosszig tartó tanulásban, továbbá javítani a szakképzettségek szintjét és az új készségek megszerzését, ami elősegítheti a munkaerőpiacon történő gyorsabb elhelyezkedést, fokozhatja a termelékenységet és segítséget nyújthat abban, hogy az emberek jobb munkahelyet találjanak.

4.9 Az EGSZB a szociális vállalkozásokkal kapcsolatban átfogó szemléletet részesít előnyben, amelyhez hozzátartozik az európai szociális vállalkozási alap nagyobb mértékű támogatása és egy jobb jogi és adminisztratív környezet, így támogatva a szociális gazdaságban működő vállalkozásokat, amelyek – a növekedés, innováció és munkahelyteremtés motorjaként – képesek küzdeni a kirekesztés ellen.

4.10 Az EGSZB üdvözlöi a gyermekszegénységgel kapcsolatban nemrégiben megfogalmazott ajánlást.⁽³⁴⁾ Az a tény azonban, hogy ilyen sok gyermek folyamatosan ki van téve a – nemzedékről nemzedékre öröklődő – szegénység kockázatának, sajnálatos módon komoly hiányosságokra mutat rá az érvényben lévő intézkedések tekintetében.

⁽³⁰⁾ 2013. május 28., <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.events-and-activities-european-minimum-income>.

⁽³¹⁾ A szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázatának mutatója három elemből áll: szegénységi kockázat, súlyos anyagi nélkülözés és igen alacsony munkaintenzitás.

⁽³²⁾ Az Európai Bizottság 2013. február 20-i, COM(2013) 83 jelű közleménye: „Szociális beruházás a növekedés és a kohézió érdekében – többek között a 2014-2020-as Európai Szociális Alap végrehajtása révén”, amelynek francia nyelvű változatát a 2013. július 2-i, COM(2013) 83 final/2 jelű helyesbítés váltja fel. A „szociális beruházási csomag” magában foglalja továbbá a „Beruházások a gyermekek érdekében” (C(2013) 778 final) című ajánlást, és munkadokumentumokat a következő témában: „Tartós ápolás-gondozás az idősödő társadalomban: kihívások és szakpolitikai lehetőségek”, „Beruházások az egészségügy területén” „A munkaerőpiacról kiszorultak aktív befogadásának elősegítéséről szóló 2008. évi európai bizottsági ajánlás nyomon követésére – a szociális beruházási megközelítés felé”, valamint „Harmadik két éves jelentés az általános érdekű szociális szolgáltatásokról”.

⁽³³⁾ COM(2013) 83 final, 2.2. pont.

⁽³⁴⁾ Az Európai Bizottság „Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitérés” című, 2013. február 20-i ajánlása, HL L 59., 2013.3.2., 5–16. o.

4.11 Az EGSZB-t aggasztja, hogy az Európa 2020 stratégiában a szegénységgel és a társadalmi kirekesztéssel kapcsolatosan kitűzött célt (2020-ra 20 millióval kevesebb ember éljen szegénységben) nem sikerül majd elérni.

4.12 Az EGSZB már korábban is felhívta a figyelmet arra, hogy a civil társadalom országonként eltérő mértékben vesz részt az NRP-k előkészítésében, és néhány tagállamban alig tettek lépéseket bevonásukra.⁽³⁵⁾

4.13 A jövedelemre és életkörülményekre vonatkozó friss adatok hiánya akadályozza az Európa 2020 stratégia végrehajtását.

5. A minimumjövedelem szerepe a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben

5.1 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy rendkívül összetett politikai feladatot jelentene, ha specifikus központi szerepet igyekeznének meghatározni az EU számára a minimáljövedelem általi védelemben. Ennek számos oka van, gondolhatunk például a tagállamok közötti gazdasági különbségekre, a minimáljövedelmi rendszerek⁽³⁶⁾ és a szociális védelmi struktúrák sokféleségére, a szubszidiaritásra, a minimáljövedelem általi védelemmel összefüggő jogok és kötelezettségek szövevényére, továbbá a létező intézkedések és eredmények, illetve a „szolidaritás” koncepciója közötti bonyolult kölcsönhatásokra az EU-ban.

5.2 Az EGSZB ennek ellenére szükségesnek tartja a minimumjövedelem bevezetését és megerősítését, hiszen huszonkét évvel a 92/441/EGK ajánlás után még mindig nincs minden tagállamban minimumjövedelem, ahogy nem mindenhol garantált a hozzáférhetőség és a megfelelőség sem, miközben a tagállamoknak a szegénység és a társadalmi kirekesztés csökkentésére vonatkozó összesített célkitűzései messze elmaradnak az Európa 2020 stratégiában megfogalmazott céltól.⁽³⁷⁾

5.3 A szegénység és a gazdaság közötti dinamikát tekintve az EGSZB hangsúlyozza, hogy a minimumjövedelem stabilizáló tényező lehet, amely enyhítheti a válság szociális következményeit és anticiklikus hatást gyakorolhat, mivel további erőforrásokat biztosít a belső piaci kereslet fellendítéséhez.

5.4 Az EGSZB erősen tart attól, hogy a minimáljövedelmi rendszereknek – melyek alkalmazási körüket, átfogó jellegüket és eredményességüket tekintve tagállamonként többnyire jelentősen különböznek – nem sikerül megfelelő mértékben enyhíteni a szegénységet, és nyugtalanítja, hogy az igénybe nem vétel még inkább próbára teszi hatékonyságukat.⁽³⁸⁾

5.5 Az EGSZB üdvözlöi a szociális OMC-vel elért kedvező eredményeket, de sajnálja, hogy nem tárták fel maradéktalanul a meglévő eszközöket és struktúrákat, illetve hogy a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben korlátozott volt az előrelépés.

5.6 Az OMC szociális politikai területen való alkalmazásának kiegészítéseképpen az EGSZB egy európai irányelv bevezetése mellett száll síkra, amely a minimáljövedelmet minden tagállamra kiterjesztené, javítaná a meglévő rendszerek megfelelőségét – figyelembe véve a különböző tagállambeli körülményeket –, és így határozott jelét adná egy uniós szociális pillérnek.

5.7 A javasolt irányelvnek közös normákat és mutatókat kellene meghatároznia, módszereket kellene biztosítania a végrehajtás nyomon követéséhez, illetve lehetővé kellene tennie, hogy a nemzeti minimáljövedelmi rendszerek megállapításának vagy felülvizsgálatának folyamatába bevonják a szociális partnereket, a kedvezményezetteket és az egyéb érintetteket.

5.8 Az EGSZB úgy véli, hogy **a tagállamokon belüli és tagállamok közötti** szolidaritást és társadalmi kohéziót csak úgy lehet megerősíteni, ha a költségvetési és makrogazdasági intézkedések a már meglévő stratégiák végrehajtása keretében, a meglévő eszközök és struktúrák alkalmazása révén az Európa 2020 stratégia szociális beruházási céljaihoz is hozzájárulnak.

5.9 Az EGSZB meggyőződése szerint a minimáljövedelem általi védelem javítására tett európai uniós erőfeszítéseknek arra kell irányulniuk, hogy a tagállamok – különösen amelyekben erre a legnagyobb szükség van – segítséget kapjanak a piacok megnyitásához és a hatékony makrogazdasági intézkedések végrehajtásához, valamint hogy a rendelkezésre álló forrásokat hatékonyabban és célirányosabban használják fel, és hogy haladéktalanul górcső alá vegyék a szükséges források növelésének lehetőségeit.

⁽³⁵⁾ EGSZB: *A civil társadalom bevonása a nemzeti reformprogramokba*, összefoglaló jelentés, Brüsszel, 2011. február 28.

⁽³⁶⁾ A teljes áttekintéshez lásd Frazer és Marlier idézett művét (2009).

⁽³⁷⁾ Szociális védelmi bizottság, idézett mű.

⁽³⁸⁾ SWD(2013) 39 final.

5.10 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a minimáljövedelmi rendszerek ugyan közvetlenül összefüggnek a védelmi rendszerekkel és a szociális szolgáltatásokkal, ugyanakkor nem kellene, hogy ezektől függjenek, és megismétli az 1989-ben meghatározott feltételeket.⁽³⁹⁾ Ennek érdekében a minimáljövedelmi rendszerek mellé általános politikákat és célzott intézkedéseket kell rendelni, amilyenek például az aktív munkaerő-piaci intézkedések – amelyek célja a munkanélküliek visszasegítése a munka világába –, a munkaközvetítői szolgáltatások, a munkaerőpiacot célzó támogatások és programok kezelése, például a megfelelő aktiválási stratégiák által támogatott képzések és munkahelyteremtés, hogy a munkakeresőknek több lehetőségük legyen munkát találni. Lényeges szerepet játszanak továbbá a hatékony munkaerő-piaci intézmények, az egészségügyi és lakhatási politikák és a megfizethető, hozzáférhető és magas színvonalú közszolgáltatások.

Kelt Brüsszelben, 2013. december 10-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

⁽³⁹⁾ Lásd az 29. lábjegyzetben hivatkozott véleményt.

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították.

1.4. pont

A következőképpen módosítandó:

kéri, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg, miként lehet finanszírozni egy európai minimáljövedelmet, különös tekintettel egy megfelelő európai alap létrehozásának kilátásaira; a jelenlegi legjobb gyakorlatokat arra vonatkozóan, hogy miként lehet segíteni a tagállamokat olyan aktív befogadási stratégiák kidolgozásában, amelyek elegendő és megfelelő jövedelmi támogatást, aktivizáló intézkedéseket és a szegénység elleni küzdelemre irányuló intézkedéseket foglalnak magukban, figyelembe véve a tagállamok elsődleges felelősségét a szubszidiaritás és tagállami gyakorlatok fényében, valamint ugyanakkor vizsgálja meg a finanszírozási lehetőségeket és azok hatékony, célzott felhasználását is;

Szavazás

Mellette: 112

Ellene: 134

Tartózkodott: 10

4.2. pont

A következőképpen módosítandó:

Egy minimáljövedelmi rendszer bevezetésének égető megfontolásának szükségességét hangsúlyozták az EGSZB által, véleménye kidolgozása idején szervezett nyilvános meghallgatáson³⁰ is, amely szakértőket és elkötelezett személyiségeket gyűjtött egybe annak érdekében, hogy vitát folytassanak a szegénység mértékének csökkentéséről és az európai minimáljövedelmi rendszer tagállami szintű elfogadása előtt álló akadályok elhárításáról.

Szavazás

Mellette: 110

Ellene: 132

Tartózkodott: 13

5.3. pont

A következőképpen módosítandó:

A szegénység és a gazdaság közötti dinamikát tekintve az EGSZB megjegyzi, hogy a minimáljövedelem stabilizáló tényező lehet, amely esetleg enyhítheti a válság szociális következményeit és anticiklikus hatást gyakorolhat, mivel további erőforrásokat biztosít a belső piaci kereslet fellendítéséhez.

Szavazás

Mellette: 110

Ellene: 139

Tartózkodott: 8

5.6. pont

A következőképpen módosítandó:

~~Az OMC szociális politikai területen való alkalmazásának kiegészítéseképpen a~~ Az EGSZB a minimáljövedelmi rendszerekre és iránymutatásokra vonatkozó legjobb gyakorlatok nemzeti szintű cseréjét sürgeti annak érdekében, hogy a tagállamokat támogassák a minimáljövedelmi rendszerek létrehozásában, és ezeket megfelelően célirányosá és hatékonyá tegyék egy európai irányelv bevezetése mellett száll sükra, amely a minimáljövedelmet minden tagállamra kiterjesztené, javítaná a meglévő rendszerek megfelelőségét — figyelembe véve a különböző tagállambeli körülményeket —, és így határozott jelét adná egy uniós szociális pillérnek. Ezenkívül az újonnan bevezetett szociális eredménytábla segíthet a potenciális egyenlőtlenségek kialakulásának megakadályozásában.

Szavazás

Mellette: 115

Ellene: 138

Tartózkodott: 9

5.7. pont

A következőképpen módosítandó:

A javasolt ~~intézkedéseknek~~irányelvnek ~~iránymutatók~~közös normákat és mutatókat kellene meghatároznia, módszereket kellene biztosítania a végrehajtásuk nyomon követéséhez, illetve lehetővé kellene tennie, hogy a nemzeti minimáljövedelmi rendszerek megállapításának vagy felülvizsgálatának folyamatába bevonják a szociális partnereket, a kedvezményezetteket és az egyéb érintetteket.

Szavazás

Mellette: 115

Ellene: 139

Tartózkodott: 5
